

isoja maantie- ja rautatiesiltoja vastaan, estämään niiden tuhoamisen, valtaamaan sillat sekä pitämään ne hallussa, kunnes jalkaväki saapuu”.

Yliluutnantti Aretzin johtama 10. komppaniaa pidettiin Schönewaldin tiheällä metsäalueella sijaitsevalla leirillä, Itä-Preussissa sijaitsevan Plaskassa. Aretzin miehet liittyivät Keskustan armeijaryhmän kuuluneen 12. panssaridivisioonan etenemisaikatauluun. Kaksi puolikomppaniaa – joista yhtä johti luutnantti Kriegsheim ja toista luutnantti Karl Kohlmeyer – saivat tehtäväkseen ottaa hallintaansa Grodnoon johtaneet tiet. Lisäksi niitä käskettiin ”valtaamaan kaikki maantie- ja rautatiesillat sekä pitämään ne hallussa, kunnes jalkaväki saapuu paikalle”. Tehtäviä oli tiettävästi ainakin kahdeksan, ja komppania jakautui niiden toteuttamiseksi kahdeksaan taisteluosastoon. Asetettiin aikataulut ja sovittiin paikallisten Wehrmachtin komentajien kanssa heidän omien tiedustelu-upseeriensa välityksellä, että Brandenburg-joukot käyttäisivät salasanaa ”*Vöcklabrück*”, jotta etenevät joukot tunnistaisivat ne.

Keskustan armeijaryhmän käymät taistelut

Aretzin komppaniaan kuulunut 26-vuotias preussilainen luutnantti Ernst Gerhard König oli ensimmäinen Neuvostoliitossa taistelutehtäviin joutunut Brandenburg-joukkojen sotilas. Hän johdatti 22. kesäkuuta 1941 klo 01.30 kaksitoista miestä rajapyykkinä toimineen piikkilanka-aidan läpi. Königin miehet käyttivät täysnaamiointia. Heillä oli käytössään riittävä määrä puna-armeijan univormuja, vaikka ne olivatkin usein epätodellisen tuliteriä ja siistejä. Miehet joutuivat tekemään kaikkensa saadakseen ne vaikuttamaan enemmän käytetyiltä. Vaikka joukot olisivat voineet hankkia Suomesta materiaalia, muun muassa sotasaaliiksi talvisodan aikana 1939–40 saatuja univormuja, kuorma-autoja sekä aseita, Brandenburg-joukot käyttivät silti saksalaisia aseita luottaen siihen, ettei vihollinen erottaisi niitä pimeässä. Raja-alueella risteili puroja, ja puna-armeijan joukot olivat poistaneet monilta pieniltä silloilta lankut voidakseen hidastaa saksalaisten ete-

nemistä soisessa maastossa. Jäljellä olivat ainoastaan siltojen pystypalkit. Königin miehet olivat kuitenkin valmistautuneet sellaisiin tilanteisiin. He asensivat pureuille silloille jalkaväkeä varten levyjä. Rajanylityksen jälkeen miehet pitivät lyhyen tauon, jonka aikana sujuvaa venäjää puhunut korpraali Rau ryömi eteenpäin tiedustelemaan reittiä. Rau haki tehtävään vapaaehtoisena ja etukäteen sovittiin käsi-merkeistä, joiden avulla König miehineen saapuisi Raun luokse, kunhan edessä ollut reitti oli varmistettu. Minuutit kuluivat hitaasti, eikä mitään käsimerkkiä näkynyt, kunnes König miehineen kuuli yhtäkkiä meteliä ja sen jälkeen kurlaavaa ääntä. Ilman käsimerkkiä ja ilman tietoaakaan Raun olinpaikasta saksalaiset eivät voineet edetä summittaisesti, joten nuori luutnantti päätti odottaa Saksan tykistön klo 03.05 tapahtuvaa tulenavausta. Sen antaman äänisuojan turvin he pystyisivät etenemään. Kaikkia Brandenburg-joukkoja kehoitettiin olemaan ampumatta laukaustakaan ennen tykistön määriteltyä tulenavausta. Wehrmachtissa noudatettiin täsmällisesti hyökkäysaikataulua ja luotettiin yllätysmomentin tehoon sekä viholliselle sen myötä aiheutettuun järkytykseen.

Massiivinen tykistökeskitys alkoi suunnitellun aikataulun mukaisesti ja se peitti alleen Königin miesten uuden etenemisen. König johdatti miehensä saman, pienen kävelysillan ylitse, jonka päälle Rau oli ilmeisestikin latonut lankkuja. Puron vastarannalla he löysivät puna-armeijan univormussa olleen Raun ruumiin, jossa ei esiintynyt ulkoisia väkivallan merkkejä. Miehet jatkoivat etenemistään hämärässä ja onnistuivat yllättävän hyvin siirtymään neuvostojoukkojen linjojen taakse, jotka olivat siinä vaiheessa murtumassa venäläisten vetäytyessä kaoottisissa tunnelmissa. Brandenburg-joukkojen sotilaat soluttautuivat vetäytyvien puna-armeijalaisten sekaan ilman, että heidän saksalaisia aseitaan havaittiin, ja he onnistuivat menestyksellisesti saavuttamaan tavoitekohteensa, rautatiesillan. Vaikka silta oli vartioimaton, paikoilleen asetetut räjähdyspanokset olivat selkeästi nähtävillä, joten Brandenburg-joukot ryhtyivät katkomaan sähkökaapeleita ja heittelemään räjähteitä kaiteen yli, kun samassa kajahti Maxim-konekiväärin sarja kauempaa puron itäpenkereeltä. Ensimmäisenä osui Köniigiin, joka kaatui kuolleena samaiselle sillalle, jonka hän miehineen oli vastikään vallannut. Maxim-pesäke saatiin kuitenkin tuota pikaa vaiennet-

tua ja Königin miehet pitivät siltaa hallussaan, kunnes Wehrmachtin jalkaväki saapui paikalle juuri ennen aamunkoittoa. Ironista kyllä, etenevien Wehrmachtin joukkojen mukana saapuivat propagandakompanian valokuvaajat, joista eräs otti valokuvan väsyneestä ja masentuneen näköisestä puna-armeijan sotilaasta. Myöhemmin kyseistä valokuvaa jaettiin Saksassa valokuvana ”neuvostopirusta”. Tosiasiassa kuvan neuvostosotilas oli yksi Königin erikoisjoukkojen miehistä, Jurschewski, jolla oli siinä vaiheessa edelleen yllään puna-armeijan valeunivormu. Hän odotti siinä vaiheessa käskyä palata omaan selustaan.

Kolme 10. komppanian joukkuetta suuntasi kaakkoon vallatakseen Bobrjoen siltoja, jotka aiheuttivat huomattavan esteen saksalaisjoukkojen etenemiselle. Väepeli Rennkamp onnistui kymmenen miehen ryhmineen valtaamaan sillan lähellä Hołynkan kylää, mutta vaikka hän onnistui vakauttamaan menestyksellisesti asemansa ja pitämään sillan hallussa voimattomia vastahyökkäyksiä vastaan, räjähteitä ei onnistuttu poistamaan ajoissa. Niinpä puna-armeijan pioneerit onnistuivat räjäyttämään ne etälaukaisemalla. Vallattu silta tuhoutui räjähdyksessä.

Alikersantti Zöllerin kolmimiehininen ryhmä lähti valtaamaan pientä siltaa ja lähestyi kohdetta puoliksi naamioituneina vetäytyviltä puna-armeijan sotilailta kaapatulla henkilöautolla. Neuvostojoukoilla oli sillalla vain kevyt puolustus, joten saksalaiset saivat sen vallattua menestyksellisesti sekä pidettyä sen hallussaan. Siitä huolimatta molemmat alikersantti Zöllerin ryhmän sotamiehistä kaatuivat vetäytyvien puna-armeijan sotilaiden kansa käydyssä lyhyessä tulitaistelussa.

Myös luutnantti Kriegsheim ajoi autolla kahden miehensä sekä puolalaisen taistelutulkin (*Kampfdolmetscher*) ja oppaan kanssa. He käyttivät kaikki puolinaamiointia, eli puna-armeijan mantteleita omien saksalaisten univormujensa päällä, sekä suikkaa varustettuna neuvostojoukkojen punatähdellä sen sijaan, että he olisivat käyttäneet tutuksi tulleita kypäriä. He saivat käyttöönsä viimeisimmät tiedustelutiedot rintamakarkureilta ja kuunteluasemilta, mukaan lukien toivon mukaan uusimmat salasanat, joita tarvittaisiin tiukan paikan tullen. Saksalainen sotakirjeenvaihtaja raportoi myöhemmin heidän etenemistään vihollisen maaperälle seuraavasti:

Puolalainen johti joukkoa. Kriegsheim puolestaan valvoi marssi-suuntaa kompassinsa avulla ja saksalaiset olivat yhtä mieltä. He eivät täysin luottaneet puolalaiseen, joka vaikutti alusta pitäen pahantuuliselta ja hermostuneelta. Siinä samassa heidän edessään seisoivat kiväärit kohotettuina kaksi puna-armeijan sotilasta, jotka ilmaantuivat kuin tyhjästä.

"Stoi! Parol!" (Seis! Tunnussana!)

"Astrakan!" vastasivat saksalaiset.

"Ei pidä paikkaansa! Pysykää liikkumatta!" neuvostosotilaat ärjäisivät.

Saksalaiset koottiin rykelmäksi ilman pakomahdollisuuksia. Venäläiset viittoivat heille suunnan, johon saksalaisten tuli suunnata, huutaen terävästi *"Davai!"* (Vauhtia!) ja seuraten saksalaisia noin kolmen metrin etäisyydellä.⁴

Kriegsheim puntaroi kuumeisesti mahdollisuuksiaan. Saksalaisia marssitettiin vihollisen linjojen takana, mutta kaikesta päätellen heitä ei vielä ollut tunnistettu. Siinä vaiheessa, kun heidät tarkastettiin perinpohjaisesti, peli olisi pelattu, eivätkä he juuri voisi odottaa armoa. Jopa näin tiukan tilanteen vallitessa Kriegsheim muistutti itseään siitä, ettei heillä ollut ankaran käskyn nojalla lupaa avata tulta ennen kuin aamuyöllä klo 03.05, mutta vaihtoehdot tuntuivat olevan vähissä. Saksalaisten kiinniottajat olivat liian etäällä nujerrettaviksi ilman ampuma-aseita ja lisäksi Kriegsheim pelkäsi hermostuneen puolalaisen hetkenä minä hyvänsä paljastavan saksalaisten todellisen olemuksen. Jopa siinä epätodennäköisessä tilanteessa, että heidän identiteettinsä ei sattumoisin paljastuisi, saksalaisia saatettaisiin pitää puna-armeijan karkureina.

He lähestyivät pientä rakennusta, jonka oven alta kajasti valo. Tällöin Kriegsheim teki päätöksensä. Hän tempaisi nopealla liikkeellä piilotetun pistoolin puna-armeijan manttelinsa alta ja käännähti ympäri kannoillaan, jolloin hänen kenttäharmaa Wehrmachtin univormunsa häilähti näköpiiriin. Kriegsheim ampui ensimmäistä hämmästynyttä neuvostosotilasta kasvoihin ja tämä kaatui välittömästi. Toinen puna-armeijalainen onnistui ampumaan yhden laukauksen, mutta suuntasi

liian matalalle, jolloin luoti osui maahan. Siinä silmänräpäyksessä venäläiseen osui kaksi luotia, yksi olkapäähän ja toinen tappavasti leukaan.

Silloin kaukaa kuului pillien vihellys ja samassa ilmaan suhahti valoraketti. Brandenburg-joukot vetivät maihin läheisen puron rantakasvillisuuden sekaan. Heidän puolalainen tulkkinsa valitti kovaan ääneen, että heidän mahdollisuutensa selvitä olivat olemattomat, koska vihollisen vahvistukset olisivat tuota pikaa matkalla alueelle jälkikoirien kanssa, mutta puolalaisen käskettiin oitis pysyä vai. Koko lähialue vaikutti olevan täydessä hälytystilassa, eikä Lipskin siltaa ollut mahdollista saavuttaa. Niinpä Kriegsheim päätti odottaa Wehrmachtin tykistökeskityksen suoman melusuojan alkamista, ennen kuin ryhmä pyrki jatkamaan tehtävänsä täyttämistä. Taivas repesi klo 03.05, jolloin saksalaisten tykistötuli alkoi sataa neuvostoliittolaisten etulinjaan, etenevien saksalaisten maajoukkojen edellä.

Ensimmäiset saksalaiset jalkaväen keihäänkärjet ilmaantuivat näköpiiriin tasan neljäkymmentä minuuttia tykistökeskityksen jälkeen. Jo ennen kuin Brandenburg-joukot paljastivat identiteettinsä, heidän ruskeat univormunsa tiesivät huonoa onnea. Ensimmäiset saksalaisten ampumat konekiväärisuihkut osuivat Brandenburg-joukkojen mukana olleeseen puolalaiseen. Pian sen jälkeen korpraali Dietrichs haavoittui. Luutnantti Kriegsheim ja korpraali Ebel huusivat täysin palkein: *"Vöcklabrück! Vöcklabrück!"*

Ensimmäinen lähestynyt saksalainen oli jalkaväen luutnantti. Kriegsheim karjui hänelle raivoissaan: "Me olemme Brandenburg-joukkoja! Eikö teillä ole minkäänlaista tietoa erityistehtävästämme?!" Jalkaväen joukkueenjohtaja oli varsin poissa tolaltaan, olivathan muutaman edellispäivän jännitys ja kireä ilmapiiri ehkä sekoittaneet hänen ajatuksiaan. "On, mutta jos näkee tällaisia univormuja, on kyettävä varustautumaan kaiken varalta." Muuta jalkaväen luutnantti ei kyennyt vastaamaan. Lääkintämiehet veivät molemmat haavoittuneet saksalaiset linjojen taakse tykkitulen pyyhkiessä etulinjaa. Luutnantti Kriegsheim ja korpraali Ebel lähtivät etenemään Lipskiä kohden heti nähtyään asetoveriensä pääsevän hoitoon.

Kumpikin soluttautui puna-armeijan etulinjan läpi hyödyntäen niiden kokemaa sekasortoa ja pääsi liittymään vetäytyvien neuvostojoukkojen sekaan. He liittyivät kaaoksessa olleiden, itää kohti vaeltaneiden venäläisten virtaan. Ebel hyödynsi täysimittaisesti venäjän kielen taitoaan ja jopa kysyi kahdelta, matalan muurin suojassa ryömineeltä puna-armeijan sotilalta reittiohjeita Lipskiin. He sulautuivat saumattomasti pienten venäläisryhmien sekaan ilman, että kukaan havaitsi heidän saksalaisia aseitaan, jos nyt heitä oli ylipäättäen havaittu. Ennen pitkää näköpiiriin ilmestyivät Bobrjoki ja heidän tavoitteenaan ollut puusilta. Kriegsheim ja Ebel seurailivat kumpikin omalla puolellaan sillan kaidetta. He etenivät hölkkäen ja työntäen pois tieltä sotilaita, jotka pyrkivät kapeaa siltaa pitkin itäisen penkereen oletettuun turvaan. Molemmat saksalaiset etsivät mahdollisia siltaräjähkeitä, mutta eivät onnistuneet paikallistamaan sen paremmin räjähteitä kuin tavanomaisia sähkökaapeleitaakaan.

Kahden saksalaisen odottaessa tien varressa joen itäisellä penkereellä neuvostojoukkojen virta väheni sen verran sopivasti, että saksalaiset onnistuivat siirtymään uudelleen sillalle ja varmistamaan, ettei siltaa ollut valmisteltu räjäytettäväksi. He eivät edelleenkään havainneet jälkeäkään räjähteistä, mutta Kriegsheim alkoi pelätä, että puna-armeijan pioneerit saattaisivat saapua paikalle räjäyttääkseen sillan. Samassa heidän korviinsa kantautui lähialueilta kivääritulta. Kriegsheimin pelko sai vahvistuksen, sillä lähes neljäkymmentä neuvostosotilasta lähestyi siltaa bensiinikanistereita kantaen. Jos venäläiset eivät kyenneet räjäyttämään siltaa, se oli tarkoitus polttaa.

Kriegsheim ja Ebel olivat nyt yksin sillalla. He riisuivat puna-armeijan manttelinsa, siirtyivät puolustusasemiin joen penkereelle ja avasivat tulen lähestyvän vihollisen ollessa noin 70 metrin etäisyydellä. Tällöin useita venäläisiä kaatui ja loput hajaantuivat, pyrkien maastoutumaan ja ampumaan takaisin hajanaista sarjatulta. Kevyesti aseistautuneen Ebelin MP40-konepistoolista oli pian ammuttu tyhjäksi viimeinenkin lipas. Hän huusi jotain Kriegsheimille taistelun melskeen läpi, mutta sai luodin kaulaansa, ennen kuin nuori upseeri ehti vastata hänelle. Ebelin ruumis luisui alas matalaa pengertä ja jäi maakaamaan liikkumatta.

Samassa venäläiset keskittivät tulensa laajemmalle alueelle Kriegsheimin takana, joka kertoi siitä, että Wehrmachtin sotilaat rynnäköivät vallatakseen sillan. Kriegsheim käytti tällöin tilaisuutta loikatakseen Ebelin luo selvittääkseen, missä kunnossa tämä oli. Juuri, kun Kriegsheim yritti saada asetoveriaan juomaan vettä kenttäpullosta, hän havaitsi liian myöhään kolmen neuvostosotilaan piileksivän takanaan joessa, kaislojen seassa. Kriegsheim ehti hädin tuskin tajuta venäläisten läsnäolon, ennen kuin pistin työnnettiin jo hänen kaulaansa, ja hän menetti tajuntansa. Hänen takanaan Wehrmachtin keihäänkärki eteni sillan ylitse ja jyräsi sekasorrossa olleen vihollisen. Bobrjoen silta saatiin ehjänä haltuun. Vakavasti haavoittunut Kriegsheim kiidätettiin nopeasti kenttäsairaalaan. Ebel ei selviytynyt hengissä. Kymmenes komppania onnistui valtaamaan menestyksellisesti kaikkiaan viisi kahdeksasta sen tavoitteisiin asetetuista silloista, mutta yksiköiden pienen koon huomioon ottaen suhteellisen raskain menetyksin. Kohlmeyerille myönnettiin ensimmäisen luokan Rautaristi. Kriegsheimille myönnettiin toisen luokan Rautaristi, jonka lisäksi hänet ylennettiin yliluutnantiksi.

Kolmannen pataljoonan viimeinen valmiudessa ollut komppania, yliluutnantti Schäderin 12. komppania, lähti pimeyden turvin etenemään asemistaan. Se jakautui kahdeksi puolikomppaniaksi, joista toinen oli Schäderin suorassa alaisuudessa. Joukot käyttivät täysnaamiointia. Tosin edetessään Saksan joukkojen puolella ne käyttivät venäläisten valeunivormujen päällä uustuotanto-sadeviittoja [*Zeltbahnponcho*]. Molemmat puolikomppaniat nousivat neuvostoliittolaisiin kuorma-autoihin ja rynnistivät niillä vihollislinjojen läpi saksalaisten raivoisan tykistökeskityksen sekä yläpuolella jyrisseiden Stuka-syöksypommittajien antaman melusuojan turvin. Brandenburg-joukot onnistuivat nopeasti sekoittumaan vetäytyviin puna-armeijan yksiköihin. Heitä ympäröivät neuvostoliittolaiset sotilaat, kuorma-autot ja panssarivaunut, jotka kaikki vetäytyvät itää kohden saksalainen tykistötuli niskassaan. Brandenburg-sotilaiden päiden ohitse ujelsi satunnaisia kiväärien luoteja, koska heidän valeasunsa ei ilmeisesti hämännyt aivan kaikkia ohitettuja neuvostosotilaita. Luodin vatsaansa saanut korpraali Vitus von der Lahr haavoittui vakavasti, mutta miehet jatkoivat nopeasti etenemistään. Kahden yksikön tuli seurata toisiaan edetessään

Operaatio Barbarossa. Brandenburg-joukkojen tuhoutun ajoneuvon vieressä näkyy vaurioitunut neuvostoliittolainen kevyt BT7-panssarivaunu. Huomaa saksalaisajoneuvon etulokasuojaan maalattu Brandenburg-rykmentin uusi tunnus. Jokaisella jalkautuneista sotilaista, jotka ehkä olivat tuhoutuneen ajoneuvon matkustajia, on jääkärin hihanauha.

Puna-armeijan valeunivormuja käyttäneitä Brandenburg-joukkoja Operaatio Barbarossan alkamispäivänä.

Operaatio Barbarossan aikana otettujen neuvostoliittolaisten sotavankien määrä osoittautui hätkähdyttävän korkeaksi. Brandenburg-joukkojen sotilaat värväsivät näiden puna-armeijan sotilaiden joukosta tiedustelua- ja tulkkeja sekä sotilaita.

2. komppanian vääpeli Willi Hein (vas.) ja luutnantti Oskar Schatz täydessä puna-armeijan valeunivormussa Operaatio Barbarossan aikana. Schatz kaatui sittemmin 22. elokuuta 1942 Terekjoen lähistöllä, sadan kilometrin päässä Groznyin öljykentistä.

Rykmentin kärsimät tappiot kohosivat suhteellisen korkeiksi. Ei pelkästään siksi, että Brandenburg-joukkoja hyödynnettiin kärkijoukkoina, vaan myös siksi, että valeunivormuja käyttäneet yksiköt joutuivat omien joukkojen tulittamiksi. Tällaisten vaaratilanteiden välttämiseksi vihollisen linjojen taakse soluttautuneet Brandenburg-joukot pyysivät usein Saksan kenttätykistöä ampumaan suojatulta ennen omaa etenemistään linjojen taakse.

Saksalainen laskuvarjojääkäri, jolla on varhaista mallia oleva armeijan vyönsolki. Soljen tarkoituksena oli todennäköisesti toimia tunnisteena siitä, että hän kuului Brandenburg-joukkojen laskuvarjojääkärijoukkueeseen, joka suoritti ensimmäisen laskuvarjohyppynsä ja hyökkäsi kahta Bogdanovin lähellä sijainnutta siltaa vastaan 25. kesäkuuta 1941.